

УДК 338.246:71:339.9

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.47225

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТА

© А. В. Плужник

Стаття присвячена теоретичному дослідженню економічної безпеки. В статті розглядається економічна безпека на рівні міста. Запропоновано модель системи забезпечення економічної безпеки міста. Встановлено в'язок системи економічної безпеки міста з її зовнішнім та внутрішнім середовищем. Розглянуто інформаційні потоки в системі забезпечення економічної безпеки міста. Запропоновано використання технологічного підходу забезпечення економічної безпеки міста

Ключові слова: економічна безпека, місто, система економічної безпеки, технологічний підхід, інформаційні потоки

The article is devoted to research of theoretical aspects of the economic security. In this article the economic security is observed at the level of the city. Model of the economic security of the city is presented. It is defined the connection of system of economic security of the city with its external and internal environment. Also information flows is considered in the system of economic security of the city. The use of technological approach in economic security of the city is presented

Keywords: economic security, city, system of economic security, technological approach, information flows

1. Вступ

В умовах глобальних економічних змін міжнародного та загальнонаціонального характеру, в умовах фінансових, політичних та соціальних кризових ситуацій в умовах континентальної політичної нестабільності недосконалої національної безпеки виникає особлива необхідність в забезпеченні розвитку системи економічної безпеки на фундаментальному – адміністративному рівні національної економіки. Виникає необхідність в розробці та впровадженні системи забезпечення економічної безпеки міст України, на основі вивчення та дослідження світового досвіду, вдосконалення методичних підходів та визначенні концепцій.

2. Постановка проблеми

В сучасних економічних умовах розвитку національної економіки, внутрішньої та зовнішньої конкуренції, під постійним впливом факторів зміни кон'юнктури, впливу технічного прогресу виникає особливий науковий інтерес до формування економічної системи безпеки міста в системі національної безпеки України. В науковій літературі, що присвячується економічній безпеці приділяється недостатньо уваги економічній безпеці міста і це зумовлює необхідність розробки теоретичних принципів та практичних рекомендацій по формуванню системи економічної безпеки міст України.

3. Літературний огляд

Дослідженню змісту, сутності, стану, ролі та місця економічної безпеки країни її складових, що формують економічну безпеку, і підходів, що до оцінювання стану в науковій літературі приділено достатньо уваги.

У працях вітчизняних і зарубіжних вчених розглядається підходи принципи та рекомендації по формуванню системи економічної безпеки на національному, регіональному рівні та на рівні підприємства [1–4]. Але вчені обходять стороною такий важ-

ливий рівень в системі національної безпеки – рівень міста.

4. Формування системи забезпечення економічної безпеки міста

Економічна безпека на різних рівнях її прояву являє собою складну, багатофакторну та багаторівневу інституціональну систему, що формується в залежності від масштабу суб'єкту та характеристик об'єктів економічної безпеки.

Економічна безпека міста та система її забезпечення матиме суттєві відмінності від економічної безпеки національної економіки, регіону, підприємства і буде індивідуальною та персоніфікованою для кожного окремого взятого міста. Про те, доцільно виділити та встановити концептуальні та вагомні частини та загальну модель системи забезпечення економічної безпеки міст в цілому [5], що дасть змогу встановити основні та необхідні частини та етапи концептуальної моделі економічної безпеки міста, що зображена на рис. 1.

Концептуальна модель системи забезпечення економічної безпеки міста включає в себе стандартний набір етапів, що може бути застосований при розробці, впровадженні та функціонуванні системи економічної безпеки в усіх містах України, незалежно від їх розміру, просторового розташування виробничої чи соціальної орієнтації.

Функціонування системи економічної безпеки міста включає в себе пошук та аналіз інформації, аналіз загроз та небезпек, можливостей, знаходження, вибір оптимальних шляхів реагування та захисту об'єктів економічної безпеки. Процес створення та функціонування системи економічної безпеки міста постійно поєднаний з значними, заплутаними та часто нерегульованими інформаційними потоками.

Схематичне зображення системи економічної безпеки і її взаємозв'язок з зовнішнім і внутрішнім середовищем представлено на рис. 2.

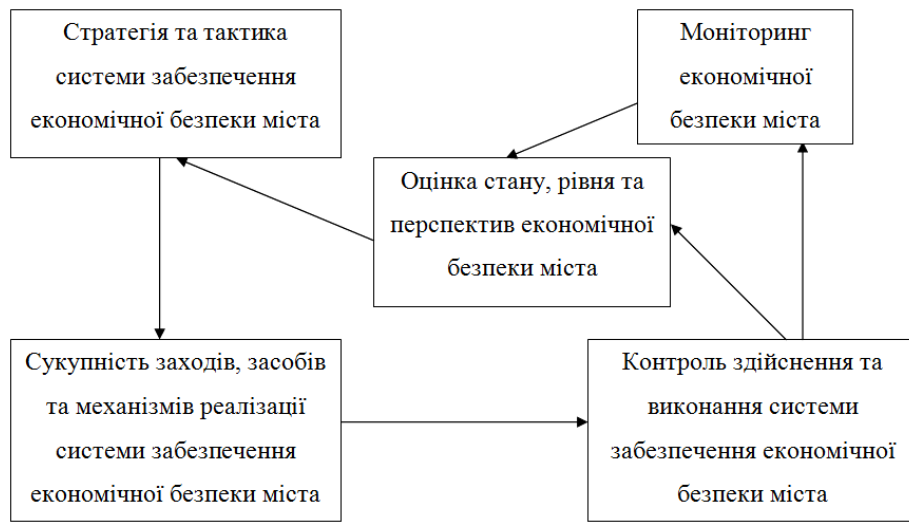

Рис. 1. Концептуальна модель системи забезпечення економічної безпеки міста

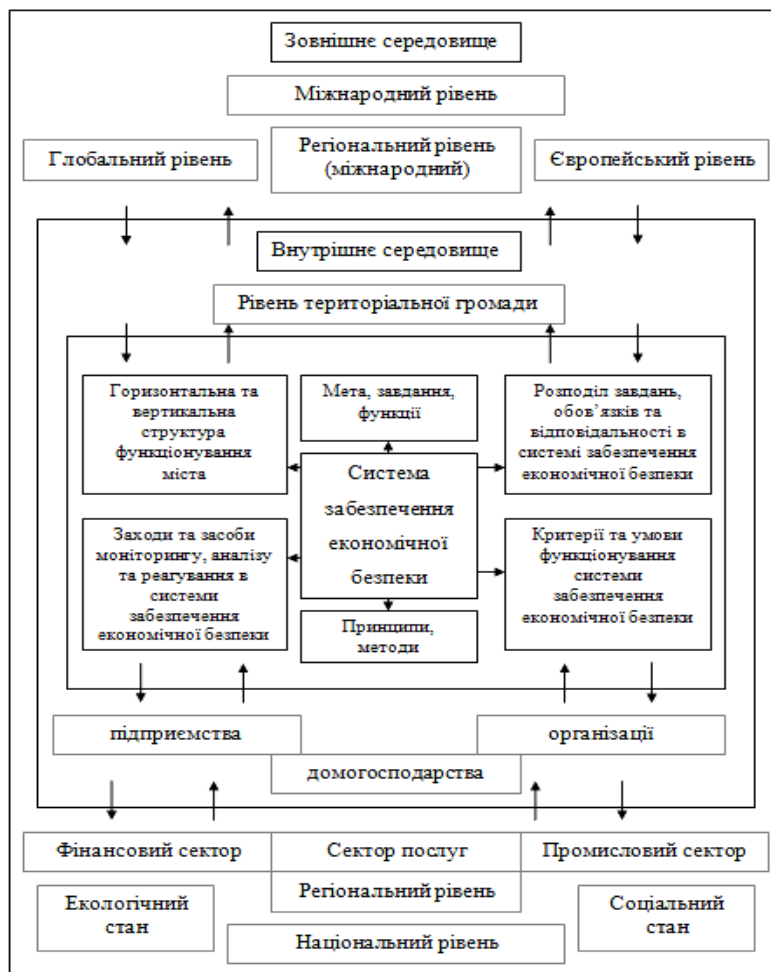

Рис. 2. Системний взаємозв'язок системи економічної безпеки міста з її зовнішнім та внутрішнім середовищем

З зовнішнього середовища повинна надходити інформація, яка стосується:

- тенденцій на міжнародному і вітчизняному рівні;
- державної політики, а саме – податкової системи, митної політики, законодавчих актів, нормативів, стандартів тощо;
- стану навколишнього середовища (кліматичні умови, екологічна ситуація);
- соціального стану;

– впливу потужних фінансово-промислових груп, корпорацій, громадських організацій.

У зовнішнє середовище від системи економічної безпеки надходять запити щодо необхідної інформації.

В середині підрозділу (департаменту) забезпечення інформаційної безпеки міста циркулюють інформаційні потоки відносно роботи здійснених і запланованих операцій, заходів, поточних і потенційних змінах в роботі та функціонуванні міста, виявлення

небезпек і загроз, а також можливостей і запитів про доцільні шляхи вирішення окремих проблем стосовно економічної безпеки міста та прийняття рішень в межах повноважень даного підрозділу (департаменту), виконання прийнятих рішень та вирішення виявлених проблем та недоліків.

Від виконавчого комітету міської ради та міського голови до системи економічної безпеки надходять запити щодо стратегій і тактики управління функціонування міста, обґрунтування управлінських рішень і прогнозування їх наслідків, визначення рівня ризиків і їх нейтралізації, а також рішення щодо заходів забезпечення збалансованої системи економічної безпеки міста.

Від системи економічної безпеки до внутрішнього середовища міста надходять:

- рекомендації щодо прийняття управлінських рішень;
- рішення щодо запобігання небезпек і загроз;
- рекомендації щодо використання виявлених можливостей;
- рішення щодо фізичної та технічної охорони об'єктів міста;
- рекомендації та рішення с приводу функціонування підприємств всіх форм власності, які знаходяться на території міста;
- рекомендації по співпраці та співробітництву з громадськими організаціями.

При формуванні системи економічної безпеки в кожному окремому взятому місті необхідно враховувати всю сукупність індивідуальних факторів просторових особливостей, соціальних та економічних відмінностей і таке інше щодо кожного окремого взятого міста. При цьому також необхідно враховувати, незважаючи на принципи демократичності, публічності, гласності система управління забезпеченням економічної безпеки повинна бути сформована по централізованому типу.

Інформаційна взаємодія в системі забезпечення економічної безпеки повинна формуватись на основі існуючих та потенційних інформаційних потоків.

Підрозділ економічної безпеки (департамент) направляє запити виконавчому комітету міської ради, міському голові щодо отримання інформації необхідної для виявлення змін управління містом, визначення загроз і можливостей та обґрунтування рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень;

виконавчий комітет міської ради та міський голова надають необхідну для роботи підрозділу економічної безпеки (департаменту) інформацію, а також звіти про поточну роботу і виконанні прийнятих рішень;

підрозділ економічної безпеки (департамент), на основі проаналізованої інформації, передає виконавчому комітету, міському голові рекомендації та рішення, що стосуються їх поточної діяльності;

із зовнішнього середовища підрозділ економічної безпеки (департамент) на запити отримує інформацію, яка стосується тенденцій у зовнішньому і внутрішньому середовищі міста;

результати аналізу, виявлені тенденції, зроблені прогнози і обґрунтовані варіанти рішень направляються для остаточного ухвалення рішення до виконавчого комітету міської ради;

крім того, виконавчий комітет міської ради чи міський голова може направляти запити до підрозділу економічної безпеки (департаменту) для отримання додаткової інформації щодо окремих питань, аналізу ризиків, загроз та обґрунтування оптимальних варіантів реагування на певні події;

підрозділ економічної безпеки (департамент) направляє виконавчому комітету міської ради звіти про результати своєї роботи.

У відповідності до наведених вище пунктів є можливим формування структурного зображення наявних та потенційних інформаційних потоків в системі забезпечення економічної безпеки міста (рис. 3), що дозволяють на основі цього сформулювати технологічний підхід в управлінні системи забезпечення економічної безпеки міст.

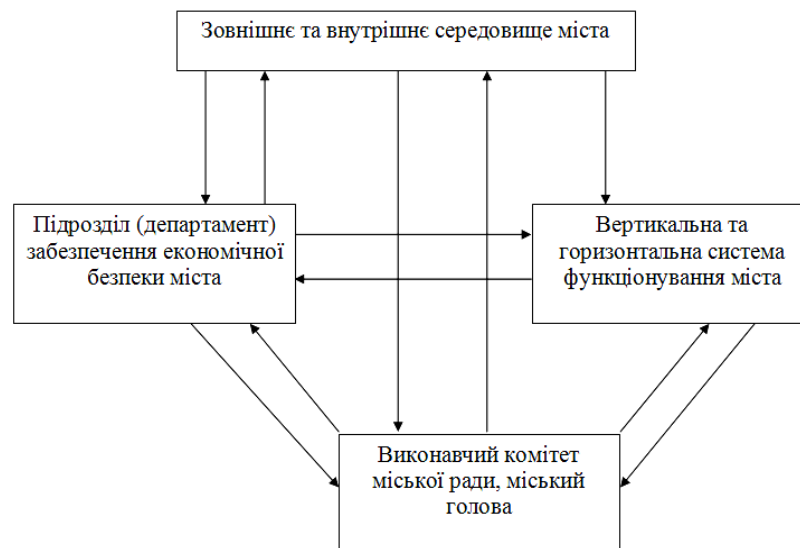

Рис. 3. Структурне зображення наявних та потенційних інформаційних потоків в системі забезпечення економічної безпеки міста

Особливого значення при формуванні системи економічної безпеки міста, що визначає її практичне застосування в Україні набуває встановлення основ технології процесу забезпечення економічної безпеки міст, що поетапно формується та

реалізується через процеси методами, засобами, заходами та інструментами забезпечення економічної безпеки [6]. В табл. 1 визначені основні етапи технології забезпечення економічної безпеки міст.

Таблиця 1

Технологічний підхід поетапного забезпечення економічної безпеки

№	Етапи	Процеси	Методика, засоби, заходи, інструменти
1.	Визначення переліку дій, подій та явищ, що можуть вплинути на економічну безпеку міста	Виявлення факторів та чинників зовнішнього та внутрішнього середовища; Встановлення об'єктів аналізу; Визначення переліку дій, подій та явищ з ранжуванням їх на короткострокові, середньострокові та довгострокові.	Опитування представників територіальної громади; Консультації з керівниками підприємств організацій та інше; Залучення аналітиків та експертів; Моніторинг засобів масової інформації; Групування та структурування отриманої інформації;
2.	Встановлення переліку та проведення аналізу ризиків та загроз і пошук можливостей.	Визначення методів збору та аналізу всієї необхідної інформації; Встановлення критеріальних кількісних та якісних оцінок отриманої інформації; Визначення переліку ризиків та загроз за напрямками діяльності, часом настання та можливими наслідками	Технічні та технологічні засоби отримання та збору інформації; Встановлення достовірності, надійності та важливості інформації; Кількісна та якісна оцінка, динаміка зміни інформаційних показників; Чіткі критерії розподілу по ризикам та загрозам; Визначення тенденцій, трендів та напрямів і проведення їх аналізу.
3	Виділення переліку критичних факторів та чинників впливу на економічну безпеку міста.	Проведення моніторингу сукупності ризиків та загроз, їх частоти та вірогідності виникнення, можливості уникнення та нейтралізації економічних втрат з врахуванням витрачених на це ресурсів; Ранжування виявлених найнебезпечніших факторів та чинників по вірогідності та часу настання; Ранжування по рівню впливу на економіку міста; Ранжування по можливості уникнення та нейтралізації.	Результати аналізу ризиків та загроз; Встановлення ймовірних можливостей; Критерії визначення особливої небезпеки; Критерії ранжування; Висновки експертів.
4.	Визначення методів та способів реагування на негативні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища економіки міста.	Шляхи ідентифікації небезпеки (ризиків та загроз); Розробка та формування стандартизованого переліку дій спрямованих на нейтралізацію ризиків та загроз; Визначення доцільності здійснення особливих заходів в разі виникнення небезпек; Прийняття рішення підрозділом (департаментом) забезпечення економічної безпеки міста при настанні негативних ситуацій; Розрахунок фінансування, дій та заходів в порівнянні з можливими збитками від настання негативних наслідків, вибір оптимального варіанту; Здійснення комплексу заходів по недопущенню нейтралізації або ухиленні від настання негативної ситуації.	Результати аналізу; Результати класифікацій, ранжування; Залучення фінансових, матеріальних, інтелектуальних, інформаційних ресурсів до здійснення діяльності; Залучення зовнішніх експертів.
5.	Виокремлення особливої інформації що являється важливою саме для цього міста.	Встановлення та визначення особливостей та унікальних характеристик функціонування окремого міста; Проведення аналізу попереднього досвіду; Визначення достатності існуючих джерел інформації; Формування системи індикаторів, симптомів, показників, внутрішнього та зовнішнього середовища, що сигналізують про можливість настання негативних наслідків для економіки міста.	Аналіз історичного досвіду функціонування міста; Визначення алгоритмів завчасної ранньої та поточної діагностики; Періодичний перегляд критеріїв та переоцінка ризиків та загроз за ступенем їх впливу на економіку міста; Залучення нових джерел інформації; Вдосконалення, здешевлення заходів по нейтралізації чи уникненню небезпек для економіки міста.

5. Висновки

В результаті дослідження запропоновано концептуальну модель системи забезпечення економічної безпеки міста. Встановлено системний взаємозв'язок системи економічної безпеки міста з її зовнішнім та внутрішнім середовищем. Розглянуто наявні та потенційні інформаційні потоки в системі забезпечення економічної безпеки міста. Запропоновано використання технологічного підходу поетапного забезпечення економічної безпеки міста, з врахування особливостей та можливостей кожного міста.

Отримані результати розкривають, поглиблюють та встановлюють концептуальні основи системи забезпечення економічної безпеки міст та можуть бути базою для здійснення подальших досліджень в напрямку розробки методології та інструментарію формування організаційного механізму економічної безпеки міст України та їх практичного застосування.

Література

1. Геєць, В. М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство [Текст] : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін.; За ред. В. М. Гейця. – ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
2. Greer, B. European economic security: Security Europe's future [Text] / B. Greer, ed. by St. Flanagan, F. Hampson. – L., 1986. – P. 221–244.
3. Комеліна, О. В. Економічна безпека держави: оцінювання та стратегічні орієнтири забезпечення [Текст] : монографія / О. В. Комеліна, С. В. Онищенко, А. В. Матковський, О. А. Пугач. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. – Полтава : ПолтНТУ, 2013. – 201 с.

4. Жаворонков, В. О. Стратегічне управління регіоном: економічна безпека, планування та розвиток [Текст] : монографія / В. О. Жаворонков, Г. В. Жаворонкова, В. О. Жмуденко. – Умань: ВЦП «Візаві» (Видавець «Сочинський»), 2010. – 270 с.

5. Васильєв, О. В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств [Текст] : зб. наук. праць / О. В. Васильєв, В. І. Мейта // Економічний аналіз. – 2013. – Т. 14. – № 2. – С. 138–145.

6. Иванюта, Т. Н. Основные подходы к формированию системы экономической безопасности на предприятиях [Текст] / Т. Н. Иванюта // Молодой ученый. – 2013. – № 4. – С. 215–223.

References

1. Gejec', V. M., Kyzym, M. O., Klebanova, T. S., Chernjak, O. I. et. al (2006). Modeljvannja ekonomichnoj bezpeky: derzhava, region. Za red. V. M. Gejcja. VD «ІN-ZhEK», 240.
2. Greer, B., Flanagan, St., Hampson, F. (1986). European economic security: Security Europe's future. L., 221–244.
3. Komelina, O. V., Onyshhenko, S. V., Matkovsk'kyj, A. V., Pugach, O. A. (2013). Ekonomichna bezpeka derzhavy: ocinjvannja ta strategichni orijentyry zabezpečennja. Poltav. nac. tehn. un-t im. Ju. Kondratjuka. Poltava : PoltNTU, 201.
4. Zhavoronkov, V. O., Zhavoronkova, G. V., Zhmudenko, V. O. (2010). Strategichne upravlinnja regionom: ekonomichna bezpeka, planuvannja ta rozvytok. Uman': VCP «Vizavi» (Vydavec' «Sochinsk'kyj»), 270.
5. Vasyl'jev, O. V., Mejta, V. I. (2013). Formuvannja systemy upravlinnja ekonomichnoju bezpekoju promyslovyh pidpryjemstv. Ekonomichnyj analiz, 14 (2), 138–145.
6. Yvanjuta, T. N. (2013). Osnovnie podhody k formirovanju systemy ekonomicheskoy bezopasnosti na predprjatyjah. Molodoj uchenij, 4, 215–223.

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук, професор Дубіщев В. П.
Дата надходження рукопису 25.06.2015*

Плужник Андрій Васильович, асистент, кафедра економічної теорії та регіональної економіки, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, пр. Першотравневий, 24, м. Полтава, Україна, 36011
E-mail: andriy@pluzhnyk.com

УДК 331.108

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.47324

МОТИВАЦИОННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПОВЕДЕНИЕМ ПЕРСОНАЛА

© Л. Г. Миляева, Д. Ю. Федоркевич

В статье аргументируется необходимость перехода к нетрадиционной (мотивационной) концепции управления поведением персонала; обосновывается настоятельная потребность в разработке универсального инновационного подхода к классификации персонала, обеспечивающего внедрение мотивационной модели; предлагается оригинальная методика, базирующаяся на разграничении наемных работников на условные категории и составлении мотивограмм; представляются и анализируются результаты пилотной апробации авторского методического подхода

Ключевые слова: трудовая мотивация, мотивационная концепция управления поведением персонала, методический подход, условная мотивационная категория, мотивограмма